

Συνέντευξη στον «Εθνικό Κήρυκα».

- Ένα από τα κύρια σημεία που θίγετε είναι ο λόγος. Πολλά έχουν λεχθεί για τη γλώσσα που χρησιμοποιούν οι φιλόσοφοι. Ότι ουσιαστικά είναι δυσνόητη και το κοινό δεν μπορεί να την κατανοήσει.
- Όποια διαμαρτυρία ακούγεται έχει μία βάση. Η φιλοσοφία στην εποχή μας πιστεύω ότι είχε χάσει το ρόλο της και αυτό μεταδιδόταν έτσι. Τα μεγάλα ρεύματα του 20ού αιώνα, άφηναν βασικά τον άνθρωπο με κενά, δεν άγγιζαν την βαθύτερη φύση του. Υπάρχει μία βάση σε αυτό. Αυτή η βάση ενισχύεται και από το ότι είχε δημιουργηθεί ένας τεχνητός λόγος που φάνταζε φιλοσοφικός επειδή ήθελε να προσιδιάζει με τις επιστημονικές ειδικές τάσεις, που και αυτό δεν είναι φιλοσοφία. Αυτό δεν σημαίνει ότι η φιλοσοφία είναι ένας λόγος κοινός, απλώς κοινός νους. Είναι όμως η εμβάθυνση του κοινού λόγου για την απάντηση των βασικών ανησυχιών του ανθρώπου. Όταν το «πιάνεις» αυτό καταλαβαίνεις σε ένα πρώτο επίπεδο, γιατί απαντάει στα βασικά σου ερωτήματα που είναι διηγετική και δεν αλλάζουν. Από εκεί και πέρα χρειάζεται και μία καλλιέργεια με την έννοια της «τριβής». Να συνηθίσεις να ψάχνεις για την ουσία πίσω από τα φαινόμενα και τις αιτίες πέρα από τα αποτελέσματα.
- Αν τα βασικά ερωτήματα του ανθρώπου είναι τα ίδια, πιστεύετε ότι δεν έχουν απαντηθεί από τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους;
- Ο ελληνικός λόγος, ο φιλοσοφικός τρόπος του σκέπτεσθαι, πιάνει πολύ καλά τις ρίζες των πραγμάτων. Διεισδύει και αναπαριστά την πραγματικότητα πιο καθαρά, γι' αυτό έχει μια διαχρονική σημασία. Με μια έννοια έχουν απαντηθεί. Έχουν τεθεί οι βασικές δομές. Από την άλλη είναι μια συναρπαστική ιστορία η φιλοσοφία, η απασχόληση με τα θεμελιώδη προβλήματα, είναι και ένα αποτέλεσμα αλλά είναι και ένας δρόμος. Υπάρχει ένα βασικό δεδομένο που περιμένει να το ξεκλειδώσουμε. Είναι η μέγιστη πρόκληση όταν το πεπερασμένο επιχειρεί να συλλάβει το απόλυτο.
- Ποιος πιστεύετε ότι είναι ο ρόλος των φιλοσόφων σήμερα;
- Εάν η φιλοσοφία, όπως πιστεύω, έχει έργο της να έρχεται σε επαφή με τη βαθύτερη πραγματικότητα, τότε ο ρόλος της είναι τώρα και πάντα, να μπορούμε να καταλαβαίνουμε καλύτερα τις εξελίξεις και άρα και να τις προβλέπουμε. Γνωρίζω θα πει έχω την τέχνη να βρίσκω *πόρο*, να βρίσκω δρόμο και να μηχανεύομαι λύση μέσα από τα δεδομένα της πραγματικότητας, της μοίρας, της φύσης των όντων. Άρα είναι η βαθύτερη και αποτελεσματικότερη γνώση, μεγαλύτερη προβλεπτικότητα, καλύτερη στρατηγική.
- Επιμένετε, σε όλους τους κύκλους των σεμιναρίων σας στην Αρχαία Ελλάδα. Ποιες είναι οι αξίες, οι οποίες μπορούν και σήμερα να βρουν εφαρμογή;
- Πρώτα από όλα είναι ένας σημαντικός τρόπος σκέψης, ο Λόγος. Που φωτίζει την πραγματικότητα γιατί ταυτίζεται με αυτήν, κάτι που δεν είναι εύκολο. Συνήθως ο άνθρωπος βάζει πλέγματα για να καταλάβει την πραγματικότητα, πολλές φορές αυθαίρετα, σαν υποκείμενο έξω από την αντικειμενικότητα. Μετά άλλη κορυφαία αξία, είναι μια μεγάλη

έμφαση που υπάρχει στην ελευθερία σε όλους τους τομείς. Μέγιστος βαθμός ελευθερίας δράσης σε όλα τα ανθρώπινα συστήματα. Τρίτον ο ανταγωνισμός και η *αριστεία*, να είσαι ο καλύτερος εκεί που έχεις τις ικανότητες να ασχοληθείς αποτελεσματικά.

- Όταν ξεκινήσατε τα Σεμινάρια Ιστορικοφιλοσοφικού Λόγου, φοβηθήκατε μήπως θεωρηθείτε γραφικός;
- Το πρόβλημα αλλά δεν φοβήθηκα! Ο τρόπος για να αντιμετωπίσει το status quo μία αρχική ρηξικέλευτη κίνηση, είναι να πει πως είναι γραφικό. Από τη στιγμή όμως που το αναποτελεσματικό κατεστημένο καταλαβαίνει πως αυτό το γραφικό πάει πιο βαθιά στα πράγματα και αρχίζει και προβλέπει εξελίξεις, αρχίζει το γραφικό να γίνεται επικίνδυνο. Στην Ελλάδα, είναι πιο εύκολα τα πράγματα όταν αρχίζεις, όταν κάνεις μια προσπάθεια, παρά όταν έχεις πετύχει. Στην αρχή είσαι γραφικός και μετά επικίνδυνος- επικίνδυνος για το κατεστημένο της αποτυχίας.
- Μετά από κάποια χρόνια ήρθε και το Ινστιτούτο Φιλοσοφικών Ερευνών...
- Χρειάστηκε μία ομπρέλα για κάποια πράγματα που έτσι και αλλιώς γινόντουσαν. Στη δική μου περίπτωση μπήκε πρώτα το άλογο και μετά το κάρο... Πρώτα έγιναν δουλειές, αποδείχθηκαν ότι μπορούν να γίνουν και μετά χρειάστηκαν οι φόρμες, οι τύποι και οι δομές.
- Σήμερα παρουσιάζετε ένα ερευνητικό πρόγραμμα. Μιλήστε μας λίγο για αυτό.
- Ένας κλάδος των δραστηριοτήτων του Ινστιτούτου, είναι τα ερευνητικά προγράμματα. Ένα από τα μείζονα ερευνητικά προγράμματα, είναι η ιδέα να δείξεις πώς γεννιέται ο λόγος στην Αρχαία Ελλάδα, γιατί έχουμε την πιο σημαντική επανάσταση που έγινε στην ανθρώπινη ιστορία, η οποία ξεκινά από τις ρίζες της ανθρώπινης ύπαρξης και εξαπλώνεται σε όλες τις ανθρώπινες λειτουργίες. Όπως έγινε αυτό που λέγεται νεολιθική επανάσταση, που καταλαβαίνοντας τις διαδικασίες της φύσης και συλλειτουργώντας με αυτές, μεταβαίνεις από το επίπεδο του κυνηγού της παλαιολιθικής εποχής στον νεολιθικό πολιτισμό της γεωργίας και των εξειδικευμένων εργαλείων. Ανάλογο με αυτό είναι η επανάσταση του λόγου, η γνωστική επανάσταση. Και αυτό έγινε στην Ελλάδα και είναι το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ελληνισμού που τον κάνει σημείο αναφοράς στην ιστορία. Το να καταλάβουμε πώς έγινε αυτό είναι το θέμα του μεγάλου αυτού project. Το ονομάζω «Η γένεση του Λόγου από το Πνεύμα του Μυστηρίου» για να τονίσω ότι υπάρχει μία συνέχεια από το πώς αρχικά αντιδρά ο άνθρωπος απέναντι στη φύση με την θρησκεία προς την σπίθα των μυστηρίων και της αποκάλυψης απ' όπου γεννιέται αυτό το φως και το πυρ του Λόγου- και γεννήθηκε στην Ελλάδα.
- Πόσο κυνηγοί είναι σήμερα οι άνθρωποι; Βρισκόμαστε, όσο αφορά το πνεύμα, σε νεολιθική εποχή;
- Δεν χάνεται τίποτα από τη μέση... Υπάρχει μία συνέχεια. Αλλάζει η μορφή, αλλά κάτι μένει σταθερό. Οι βασικές ανάγκες, δομές του ανθρώπου και η φύση του είναι ίδια. Υπάρχει μέσα μας κάτι από τον κυνηγό, τον γεωργό, τον γνωστικό. Υπάρχει μέσα μας κάτι από την τεχνολογία, από τη μαγεία... Και όσο καλύτερα τα εναρμονίζουμε αυτά χωρίς τεχνητές εξαιρέσεις και καταπιέσεις, τόσο πιο μπροστά πάμε. Οι δομές είναι οι ίδιες. Αλλάζουν κάποιες συνιστώσες, αλλά τα θεμελιώδη πράγματα παραμένουν σταθερά. Αυτά δίνουν τη συνέχεια.

- Μιλήσατε για τέχνη, λόγο, επιστήμη που γεννήθηκαν στην Ελλάδα. Ποια είναι η κατάσταση σήμερα σε αυτούς τους τομείς;

- Δεν γίνεται απολύτως τίποτα το σημαντικό. Έχουμε βασικά αποτύχει σαν κοινωνία και κράτος. Έχει οικοδομηθεί ένα σύστημα που δυσλειτουργεί σε όλους τους θεσμούς του. Η νεοελληνική πραγματικότητα είναι μια αποτυχία. Και υπάρχουν και αίτια για αυτή την αποτυχία. Ο Νεοελληνισμός ως πολιτιστική ενότητα δεν υφίσταται, το δημόδες δεν έχει δημιουργήσει υψηλό πολιτισμό, αρχαίο, βυζαντινό, ορθόδοξο ,σύγχρονο δεν έχουν εναρμονιστεί. Το ελληνικό κράτος στήθηκε λάθος, λόγω ιστορικών συγκυριών, οι οποίες ενώ έπαψαν να υπάρχουν, εμείς εξακολουθούμε να μην το ανανεώνουμε. Είναι ένα βαρύ, καταπιεστικό, ανελεύθερο σύστημα που δεν ταιριάζει στον Έλληνα ούτε στην σημερινή ιστορική πραγματικότητα. Είναι το σύστημα φτιαγμένο έτσι ώστε να ακυρώνει τις μεταρρυθμίσεις. Αυτή η αρχική στραβή τοποθέτηση για τον πολιτισμό και τους πολιτικούς και κοινωνικούς θεσμούς , οικοδόμησε ένα πλέγμα στο οποίο πολλοί λίγοι έχουν τεράστια οφέλη και καλλιεργώντας δομές αποπνικτικές για την ανθρώπινη δραστηριότητα, δημιουργούν έναν στρατό εξαρτημένων, από ανθρώπους με λιγότερες ικανότητες από τους ρόλους που τους αποδίδονται οι οποίοι έτσι έχουν κάθε συμφέρον να διαιωιστεί το σύστημα. Δεν έχουμε κάνει αποφασιστικές μεταρρυθμιστικές κινήσεις πολιτικά και ιστορικά, παρά τις προσπάθειες που κατά καιρούς έχουν γίνει. Υπάρχει μια νεοφεουδαρχία που στηρίζεται σε μία στυγνή ολιγαρχία η οποία έχει δημιουργήσει ένα εξαρτηματικό σύστημα από ανθρώπους μη ικανούς. Έτσι πνίγεται κάθε δημιουργική προσπάθεια. Η κοινωνία υποφέρει από την ανικανότητα και αποτυχία των ηγεσιών της.